

Bayram ALLAHVERDİYEV
Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi
kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru,
professor

SEVİMLİ VƏTƏNDAŞ - ALİM

40 ildən çoxdur ki, tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Respublikasının əməkdar mədəniyyət işçisi. Bakı Dövlət Universiteti kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalasdırma Akademiyasının akademiki Abuzər Ali oğlu Xələfovü təkcə müəllim həmkarım kimi yox, dünənkı və bugünkü ağsaqqal, nəsillərin fəal və layıqlı davamçısı sayır. ürəkdən, candan, səmimi qəlbədən salamlayıb alqışlayıram.

Abuzər Xələfov nəinki 45 ildən çox işlədiyi Bakı Dövlət Universitetində, habelə respublikamızda və onun hüdudlarından kənarında da hörmət-izzətə malikdir.

Bu hörmətin səbəbləri çoxdur. Ən başlıcası Abuzər müəllimin öz kökü üstündə boy atmasıdır. Göyçə mahalının möhtərəm, tanınmış, əsilli-köklü sakini Ali kişinin oğludur. Səfah dağların qoynunda yerləşən orta məktəbi yüksək müvəffəqiyyətlə başa çatdıran Abuzər Ali oğlu Azərbaycan Dövlət Universitetini fərqlənmə diplomu ilə bitirdiyinə, əməksevərliyinə, doğma universitetin ictimai işlərində fəal iştirak etdiyinə görə 1955-ci ildə universitetdə müəllim vəzifəsində ilhamla işləməyə başlayır. Tezliklə elmi-tədqiqat işi sahəsində də məşhurlaşır. Namizədlik və doktorluq dissertasiyası üçün materiallar, faktlar, məxəzlər toplayır. Faktlar təsdiq edir ki, gənc kitabxanaşünas vaxtının çox hissəsini tədris və elmi fəaliyyətə həsr etmişdir. Bu işlərin səmərəsi çox əhəmiyyətlidir. A.Xələfovun namizədlik dissertasiyası «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1920-1932-ci illər)» (1961), doktorluq dissertasiyası «Azərbaycanda kitabxana

işinin tarixi (1933-1959-cu illər)» (1975) mövzusunda həsr edilib.

A.Xələfov namizədlik və doktorluq dissertasiyasını çox böyük uğurla müdafiə edib. Hər iki əsəri istər elmi rəhbər və məsləhətçi, rəsmi opponetlər, istərsə də elmi şura üzvləri (namizədlik üzrə elmi rəhbər Azərbaycan Respublikası EA-nın müxbir üzvü, professor Z.İ.İbrahimov, rəsmi opponetləri - filologiya elmləri doktoru, professor C.X.Hacıyev, tarix elmləri doktoru, professor Ş.Sadıxov və tarix elmləri doktoru, professor E.Məmmədov; doktorluq üzrə məsləhətçi - Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü Z.İ.İbrahimov, SSRİ tarixi kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor A.Ataşiyev, rəsmi opponetlər - tarix elmləri doktoru, Azərbaycan Respublikası əməkdar elm xadimi M.Y.Vəkilov, tarix elmləri doktoru, professor Z.B.Şıxlinski, tarix elmləri doktoru əməkdar elm xadimi, professor N.A.Paşayev) yüksək qiymətləndirmiş və məmnuniyyətlə səs vermişlər. A.Xələfovun doktorluq dissertasiyası Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, akademik M.A.Dadaşzadənin və Moskva Dövlət Mədəniyyət İnstitutu kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, pedaqoji elmlər doktoru, Rusiya Federasiyasının əməkdar elm xadimi, professor K.İ.Abramovun rəyləri elmi şura iclasında böyük maraqla doğurmuşdur.

Azərbaycan kitabxana işinin tarixi üzrə ilk elmlər namizədi və doktoru olan A.Xələfov Sovet tarixşünaslığına, mədəniyyət tarixi və mədəni quruculuq nəzəriyyəsinə, habelə kitabxana işi tarixinin elmi metodologiyasına əsaslanaraq Azərbaycanda böyük bir dövr ərzində (1920-1959-cu illər) əhaliyə kitabxana xidmətinin mənzərəsini öz qüdrətli qələmi, dərin zəkası, zəngin dünyagörüşü ilə açıb göstərmiş və elmi cəhətdən əsaslandırılan ümumiləşdirmələr aparmış, dünya kitabxanaşünaslığının nəzəri, tarixi və elmi problemlərinə qiymətli töhfələr əlavə etmişdir.

A.Xələfov hazırda Azərbaycan kitabxanaşünaslığı elmi fikrinin əsas yükünü çəkən, ciddi qayğıları ilə yaşayan görkəmli, həm də ilk və əsas nümayəndədir.

Abuzər müəllim bizim bir çox namizəd və doktorlarımızdan fərqlənərək öz axtarıcılıq işini və zəhmətkeş iş rejimini davam etdirir, sakitləşmir, gənclik həvəsi ilə yazıb-yaradır. İndiyədək kitabxanaşünaslığın müxtəlif sahələrinə, aktual mövzularına, Azərbaycanda kitabxana işi tarixinin əsas problemlərinə dair alimin 150-yə qədər elmi əsəri, monoqrafiyası, dərs vəsaiti, proqramı, metodik vəsaiti və s. çap edilmişdir. Bu əsərlər həm respublikamızda, həm də respublikamızdan kənar, xüsusilə keçmiş Sovetlər İttifaqının əsas elm mərkəzində, yəni Moskvada buraxılan ixtisas jurnallarında dərc edilmişdir. Alimin «Kitabxana fondunun təşkili» (1958); «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)» (1960); «Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932)» (1961); «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1959)» (1974); «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən» (1986); «Kitabxanaşünaslığa giriş» (1996); «Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş» (1996); «Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili» (1998); «Kitabxanaşünaslığa giriş» (2001) və s. kimi iri həcmli dərs vəsaitləri, elmi əsərləri, monoqrafiyaları respublikamızın elmi-pedaqoji ictimaiyyəti tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. A.Xələfovun bu əsərlərində Azərbaycanda kitabxanaşünaslığın dərin elmi qatları açılır, kitabxana işi tarixinin qədim və qarantlıq sahələrinə işıq salınır. Professor A.Xələfovun əsərlərinin Azərbaycan kitabxana işi tarixi dərinliklərindəki həqiqəti demək, bu tarixin daha bitkin, daha dolğun mənzərəsini yaratmaq baxımından qiyməti misilsizdir, ölçüyəgəlməzdir. Təsadüfi deyildir ki, alimin əsərləri dünya kitabxanaşünaslığı elmində ön mövqedədir.

A.A.Xələfovun kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslıq üzrə ali təhsilli kadrların, alimlərin hazırlanmasında da xüsusi xidməti vardır. O, magistr, aspirant və dokto-

rantlarla rəhbərliyə böyük əhəmiyyət və diqqət verir. Artıq 20-yə qədər yetirməsi dissertasiya müdafiə etmiş, elmlər namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

A.Xələfovun soracağı təkcə Bakıdan deyil, Moskva, Vilnüs, Kazan, Ufa, Daşkənd, Tbilisi, İstanbul, İranın Korkan şəhərlərindən, daha doğrusu, simpoziyum, konfrans, qurultay və s. kimi beynəlxalq məclislərdən gəlir. Alim 1980-ci ildən 1990-cı ilə qədər Moskvada fəaliyyət göstərən SSRİ-də kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya ixtisası üzrə yeganə doktorluq dissertasiyası müdafiə şurasının üzvü olmuşdur. A.A.Xələfov görkəmli rus alimləri Y.N.Stolyarovun, Y.S.Zubovun və özbək alimi A.Qafurovanın, gürcü alimi Kuraşvilinin doktorluq dissertasiyasına opponentlik etmişdir. Alimin rəyi elmi şura üzvləri tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır.

Abuzər Alı oğlu BDU-nun elmi, tədris və ictimai işlərində fəal iştirak edir. O, 1962-ci ildən fakültə elmi şurasının, 1970-ci ildən bu günədək tarix fakültəsinin yanında olan doktorluq və namizədlik dissertasiyası müdafiə şurasının üzvüdür.

A.A.Xələfovun ən böyük xidməti BDU-nun kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılması ilə əlaqədardır. O, həqiqətən kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradıcısı və qurucusudur. Alim bütün şüurlu həyatının əsas hissəsini fakültənin və fakültə kafedrasının yaradılmasına və inkişaf etdirilməsinə həsr etmişdir.

Abuzər Alı oğlu 25 il fakültənin dekanı olmuş, 1963-cü ildən indiyədək kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsində qeyrətlə çalışmış və böyük hörmət qazanmışdır. O, 1970-1979-cu illərdə ADU-nun elmi əsərlərinin «Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya» seriyasının redaktoru, 1965-1990-cı illərdə «Kitablar aləmində» jurnalı redaksiya heyətinin üzvü olmuş, kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq məsələlərinin bu jurnallarda işıqlandırılmasında gərgin əmək sərf etmişdir.

Respublikamızda keçirilən istənilən tədbirlərdə kitabxanaçılıq fakültəsindən söz düşəndə Abuzər müəllim göz önünə gəlir, Abuzər müəllimdən söhbət gedəndə kitabxanaçılıq fakültəsi elmi ictimaiyyətin diqqət mərkəzinə çəkilir.

Hətta «Abuzər müəllimin fakültəsi» termini yaranmışdır. Bunu mən Abuzər müəllimin əməyinə xalqın verdiyi qiymət kimi səciyyələndirirəm.

Alimin bu ixtisası, bir sahəni necə sevməsini göstərəcəyim bir fakt bunu daha əyani şəkildə təsdiq edəcək. 1996-cı il iyun ayının əvvəlində fakültəyə gəlmişdim. Fakültədə yalnız Abuzər müəllimi öz kafedrasında gördüm, məşğul idi. Hətta mənim kafedraya daxil olduğumu verdim salamdan sonra bildi. Mən Abuzər müəllimdən soruşdum ki, nə əcəb buradasınız? O mənə dedi: Bayram müəllim, xəbərin yoxdu, bizə tələbə qəbulunu çox azaldılar, belə getsə fakültə bağlanar, müəllim-işçi heyətinin 50 faizi ixtisara düşər. O, Azərbaycan respublikası Nazirlər Kabinetinə ərizə ilə müraciət etdi və tələbə qəbulunu elə həmin il qaydaya saldı. Bütün zəruri problemlərin dövlət səviyyəsində həllində Abuzər müəllimin xüsusi səriştəsi vardır. Bu cür faktların sayını istənilən qədər artırmaq olar. Dediym budur ki, professor A.A.Xələfovu heç kəslə müqayisə etmək olmaz, onu yalnız özü ilə müqayisə etmək olar. Abuzər müəllim alim, şəxsiyyət, mədəniyyət qurucusu kimi təkdir, təkrar olunmazdır.

Alimin elm, tədris, tərbiyə sahəsindəki fəaliyyəti Azərbaycan hökuməti tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, hələ 1969-cu ildə Azərbaycan Respublikasının əməkdar mədəniyyət işçisi adına layiq görülmüş, 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir.

Geniş dünyagörüşə, dərin elmi biliyə, yüksək insani keyfiyyətlərə malik olan professor A.A.Xələfovun həyat yolu çox mənalıdır, nəsillərə nümunədir.

Hörmətli Abuzər müəllim, arzum budur ki, həmişə bu biçimdə, bu qüvvədə, bu işgüzarlıqda və bu təvazökarlıqda olasınız.

İnanıram ki, Siz bundan sonra da elmin və milli təhsilin inkişafı üçün səy və bacarığınızı əsirgəməyəcəksiniz.

Sizi anadan olmağınızın 70, elmi-pedaqoji fəaliyyətinizin 45 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, daha səmərəli və uğurlu fəaliyyət göstərməyi arzu edirəm!

